

ISSN 2076-586X

ВІСНИК ЧЕРКАСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Серія
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ
№ 12. 2016

Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького
Черкаси – 2016

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Черкаський національний університет

імені Богдана Хмельницького

ISSN 2076-586X

INDEX COPERNICUS
INTERNATIONAL

ICV 2015: 53.99

**ВІСНИК
ЧЕРКАСЬКОГО
УНІВЕРСИТЕТУ**

Серія
ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Виходить 18 разів на рік

Заснований у березні 1997 року

№ 12. 2016

Черкаси – 2016

**Засновник, редакція, видавець і виготовлювач –
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Свідоцтво про державну перереєстрацію КВ № 21391-11191Р від 25.06.2015**

Матеріали «Вісника» висвітлюють питання професійної підготовки кваліфікованих робітників машинобудівного профілю, студентів професійно-технічних закладів, майбутніх учителів початкової школи, менеджерів, учителів фізичної культури, фахівців Державної служби України з надзвичайних ситуацій. Особливу увагу приділено історії хореографічної, художньої, медичної освіти та освіти дорослих.

Значна добірка статей присвячена стратегічним напрямкам реформування педагогічної освіти і моделей модернізації управління освітою в зарубіжних країнах, педагогічним технологіям формування управлінських компетенцій персоналу освітніх установ у центральноєвропейських країнах.

Наукові статті збірника стануть у нагоді викладачам вищої школи, аспірантам, студентам, а також усім, хто цікавиться проблемами теорії і методики управління освітою.

Журнал входить до «Переліку наукових фахових видань України, в яких можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» на підставі Наказу МОН України від 12 травня 2015 р. № 528).

Випуск №12 наукового журналу Вісник Черкаського університету. Серія «Педагогічні науки» рекомендовано до друку та до поширення через мережу Інтернет Вченою радою Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (протокол № 4 від 23.12.2016).

Журнал індексується у міжнародній наукометричній базі Index Copernicus (ICV 2015: 53.99) та реферується Українським реферативним журналом «Джерело» (засновники: Інститут проблем реєстрації інформації НАН України та Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського), індексується Google Scholar.

Головна редакційна колегія:

Черевко О.В., д.е.н., проф. (головний редактор); *Босчко Ф.Ф.*, член-кор. НАПН України, д.б.н., проф. (заступник головного редактора); *Корновенко С.В.*, д.і.н., проф. (заступник головного редактора); *Кирилюк С.М.*, д.е.н., проф. (відповідальний секретар); *Архипова С.П.*, к.пед.н., проф.; *Біда О.А.* д.пед.н., проф.; *Гнезділова К.М.*, д.пед.н., доц.; *Головня Б.П.*, д.т.н., доц.; *Гусак А.М.*, д.ф.-м.н., проф.; *Десятов Т.М.*, д.пед.н., проф.; *Земзюліна Н.І.*, д.і.н., проф.; *Жаботинська С.А.*, д.філол.н., проф.; *Кузьмінський А.І.*, член-кор. НАПН України, д.пед.н., проф.; *Кукурудза І.І.*, д.е.н., проф.; *Лизогуб В.С.*, д.б.н., проф.; *Ляшенко Ю.О.*, д.ф.-м.н., доц.; *Марченко О.В.*, д.філос.н., проф.; *Масненко В.В.*, д.і.н., проф.; *Мігус І.П.*, д.е.н., проф.; *Мінаєв Б.П.*, д.х.н., проф.; *Морозов А.Г.*, д.і.н., проф.; *Перехрест О.Г.*, д.і.н., проф.; *Поліщук В.Т.*, д.філол.н., проф.; *Сеїванова О.О.*, д.філол.н., проф.; *Чабан А.Ю.*, д.і.н., проф.; *Шпак В.П.*, д.пед.н., проф.

Редакційна колегія серії:

Гнезділова К.М., д.пед.н., проф. (відпов. редактор напрямку «Методика навчання»); *Сердюк З.О.*, к.пед.н., доц. (відпов. секретар напрямку «Методика навчання»); *Шпак В.П.*, д.пед.н., проф. (відпов. редактор напрямку «Управління освітою»); *Михальчук О.О.*, к.пед.н., доц. (відпов. секретар напрямку «Управління освітою»); *Десятов Т.М.*, д.пед.н., проф. (відпов. редактор напрямку «Теорія та історія педагогіки»); *Бондаренко О.М.*, к.пед.н. (відпов. секретар напрямку «Теорія та історія педагогіки»); *Архипова С.П.*, к.пед.н., проф. (відпов. редактор напрямку «Соціальна педагогіка»); *Майборода Г.Я.*, к.пед.н., доц. (відпов. секретар напрямку «Соціальна педагогіка»); *Данилюк С.С.*, д.пед.н., проф. (відпов. редактор напрямку «Професійна освіта»); *Лодатко Є.О.*, д.пед.н., проф. (відповідальний секретар напрямку «Професійна освіта»); *Ахуленко І.А.*, д.пед.н., проф.; *Бурда М.І.*, д.пед.н., проф., академік НАПН України; *Вовк О.І.*, д.пед.н., проф.; *Грабовий А.К.*, к.пед.н., доц.; *Гриценко В.Г.*, к.пед.н., доц.; *Дімітріна Каменова*, проф. (Болгарія); *Євтух М.Б.*, д.пед.н., проф., академік НАПН України; *Капська А.Й.*, д.пед.н., проф.; *Кондрашова Л.В.*, д.пед.н., проф.; *Король В.М.*, к.пед.н., проф.; *Крилова Т.В.*, д.пед.н., проф.; *Кузьмінський А.І.*, член-кор. НАПН України, д.пед.н., проф.; *Мельников О.І.*, д.пед.н., проф. (Білорусь); *Мілушев В.Б.*, доктор, проф. (Болгарія); *Ничкало Н.Г.*, д.пед.н., проф., академік НАПН України; *Остапенко Н.М.*, д.пед.н., проф.; *Семеріков С.О.*, д.пед.н., проф.; *Симоненко Т.В.*, д.пед.н., проф.

Адреса редакційної колегії:

18000, Черкаси, бульвар Шевченка, 81,
Черкаський національний університет ім. Б. Хмельницького,
кафедра початкової освіти. Тел. (0472) 35-10-97
web-сайт: <http://ped-ejournal.cdu.edu.ua>
e-mail: valentina_shpak@mail.ru

ПОХІЛЬКО О. В.

Основні напрями науково-педагогічної спадщини Ю. Ступака 92

СОЛОЩЕНКО В.М.

Інтернаціоналізація вищої освіти: погляд англомовного суспільства 99

СТРІЛЕЦЬ А. В.

Артикуляційна гімнастика в роботі з дітьми дошкільного віку 103

ТКАЧЕНКО В. В.

Підготовка майбутнього вчителя фізичної культури до впровадження здоров'язбережувальних технологій у дитячих оздоровчих таборах 108

ТКАЧЕНКО І. О.

Вища хореографічна освіта в Німеччині: актуальні дослідження 112

ТОВКАНЕЦЬ О. С.

Педагогічні технології у формуванні управлінських компетенцій персоналу освітніх установ у центральноєвропейських країнах 117

ТОМЕНКО М. Г., МЕЛЬНИК О. Г., ЧЕПУРНИЙ Г. П.

Методика викладання дисципліни «Інженерна і комп'ютерна графіка» у вищих навчальних закладах ДСНС України 125

ФЕДОРЕНКО С. О.

Соціокультурні детермінанти становлення і розвитку творчих шкіл художників Черкащини в системі художньої освіти (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) 129

ФЕЛЬЦАН І. М.

Сучасна іншомовна освіта дорослих: змістовий аспект 135

ШПАК В. П.

Використання технології виховання колективу в досвіді авторської школи О. А. Захаренка 141

A
 M
 n
 A
 D
 sp
 A
 Fc
 the
 VA
 Soc
 in l
 GE
 On
 futu
 DEL
 The
 DES
 Teac
 of re
 YEN
 Study
 presc
 KIR
 Indust
 Ukrain
 KOZY
 The pr
 medica
 KORZ
 Legal f
 KOTL
 Ukraini
 LUKYA
 Conscio
 compon

СУЧАСНА ІНШОМОВНА ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ: ЗМІСТОВИЙ АСПЕКТ

***Анотація.** Розкрито проблематику змісту сучасної іншомовної освіти дорослих, що є пріоритетним напрямом дослідження серед науковців. Виявлено, що формування нових навичок, яких вимагає від уже сформованого фахівця сучасне економічне середовище, включає його до так званого процесу «безперервної освіти». Висвітлено основні принципи гуманістичного підходу до оновлення змісту іншомовної освіти дорослих, що необхідні для формування тих компетенцій, яких вимагає від фахівця сучасний соціум.*

***Ключові слова:** освіта дорослих; іншомовна компетентність; зміст освіти; мотивація; іншомовна комунікація; принципи формування змісту; «безперервна освіта»; глобалізація; педагог-андрагог.*

Постановка проблеми. Умови розвитку культурно-економічного середовища нині загалом і держави зокрема вимагають від уже сформованого фахівця формування нових компетенцій і залучають його до так званого процесу безперервної освіти як гарантії отримання й оновлення професійних навичок, що необхідні для включення в інформаційне суспільство. У сучасних умовах глобалізації спільноти все більша увага в педагогіці приділяється вивченню особливостей формування тих компетенцій, що зможуть забезпечити діяльність індивідуума в соціумі більш ефективним і комфортним. Зокрема, акцентується увага на іншомовній освіті дорослих, відсутності оновленого, адаптованого під дорослого студента змісту освітніх програм.

Аналіз останніх досліджень і публікацій та визначення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сучасні методики формування іншомовної компетентності досліджують такі науковці, як Н. Білан, О. Ващило, Н. Дівінська, Н. Превознюк [1; 2; 3; 4]. На важливості профільної іншомовної компетентності наголошують Д. Демченко, О. Іовенко, Т. Корольова [5; 6; 7].

Науковці зазначають, що у власному професійному зростанні фахівець немає права і не може зупинитися, бо нині соціум вимагає переходу від пасивного, умовного знання до практичних навичок, які б дали змогу знаходити рішення в будь-яких професійних і життєвих ситуаціях, незалежно від локального чи глобального контексту ринку праці [8]. Іншомовну компетентність уважають одним із видів соціального захисту особистості, вона дозволяє швидко реагувати на зміни в економічному, політичному, культурному житті людства, здійснювати пошук необхідної інформації з перших джерел, виховувати в собі навички критичного мислення, яке формується на основі інформації, що опрацьована з різної літератури, та не залежати від однотипної інформаційної бази зацікавлених у певній позиції джерел.

Як відмічають дослідники (Н. Сорокіна, В. Ставицька, О. Хоменко), іншомовна компетентність є основою додаткової професійної освіти, що має на меті підвищення кваліфікації кадрів, перепідготовку та адаптацію до стандартів рівня «професіонал» у світі [9; 10; 11].

Метою статті є загальний аналіз проблематики змісту іншомовної освіти дорослих, обґрунтування принципів і підходів до оновлення навчальних методик, що використовуються у процесі здобуття дорослим студентом іншомовної компетентності.

Викладення основного матеріалу дослідження. Розвиток особистості дорослої людини відбувається на основі зростання її індивідуальності (неповторності), власного життєвого шляху, а також посилення соціально-духовної інтегрованості людини, соціальної відповідальності, збагачення форм її життєдіяльності. Чим більш зрілою є

особистість, тим складніша психологічна модель для її мотивації. За цих умов змінюється і роль педагога: від учителя до друга, радника, завданням якого, у даній педагогічній ситуації, буде не лише подати матеріал, а й коригувати освітні методики так, щоб сформувати новий соціокультурний досвід студента.

Виходячи з цього, у сучасній теорії освіти дорослих виділяють дві основні моделі побудови навчального процесу: педагогічну та андрагогічну [12]. Розширення ролі педагога перетворює його на андрагога, який керується потребами і можливостями студента загалом, а не просто прагне «вчитати» необхідний за програмою матеріал. Саме андрагогічний підхід дозволить студенту отримувати необхідні знання з іноземної мови й успішно залучатися до процесів міжнародної співпраці.

Програми іноземної мови в освіті дорослих, як правило, укладаються на принципах усебічно розвиненої особистості та креативності, повинні орієнтуватися не просто на знання лексики чи граматики, а розуміння змісту соціальних проблем і сучасних тенденцій розвитку суспільства. Нехтування принципами творчого підходу в освіті 80-90-х роках минулого століття привело до проблеми відсутності творчого і критичного мислення серед більшості тих, хто в дорослому віці нині прагне набути іншомовну компетентність. Дуже часто сучасні програми з іноземної мови є просто незрозумілими для покоління дорослих, які здобували освіту раніше.

Необхідною рисою сучасного фахівця на ринку праці є мобільність особистості, здатність до отримання нового досвіду як усередині країни, так і за її межами. Для громадянина західноєвропейських країн зміна місця проживання заради професійного стажування не стане психологічно проблемною. У той самий час, сильні родинні традиції в українській культурі роблять нас тісно зв'язаними з дітьми, батьками, рідною землею, що дещо знижує рівень мобільності українського фахівця. Недостатнім є осмислення цього питання у вітчизняній педагогічній науці. Тому нині варто звернути увагу на індивідуальну мобільність (готовність людини змінювати тимчасове місце проживання задля набуття нового професійного досвіду), мобільність освітніх програм, інтеграцію в навчальні програми міжнародних освітніх стандартів [13].

Вивчення наукових і документальних джерел дозволяє зробити висновок, що освітні програми з іноземної мови для дорослих повинні бути спрямовані на стимулювання мотивації майбутніх фахівців до знань, сприяння адаптації, тобто вони мають «навчити вчитися». Згідно з матеріалами V Міжнародної конференції з освіти дорослих (м. Гамбург, 1997 р.) саме освіта дорослих була визнана ключем до XXI століття та одним з унікальних засобів стабільного розвитку суспільства. Форма освіти вимагає модернізації, яка б уключала найефективніший міжнародний досвід. Дорослій людині, яка проходить перепідготовку, перекваліфікацію необхідний педагог-андрагог, який допоможе збалансувати подекуди надзвичайно відмінний один від одного досвід минулого і вимоги майбутнього. Відповідно до документів міжнародних і європейських організацій, освіта й педагогічна діяльність проголошуються носіями суспільних та освітніх змін [14].

Зазначимо, що зміст іншомовної освіти дорослих не може базуватися лише на пасивному знанні лексики і граматики. Іншомовна освіта повинна сприяти розвитку самостійного мислення і прагненню до міжкультурного діалогу. Це зумовлює нове бачення цілей іншомовної підготовки. Чуттєве сприйняття і тлумачення культурних відмінностей лягли в основу системи міжнародних екзаменів з іноземної мови. Нині здійснюється спрямування на етноцентристське та етнорелятивістське мислення. Сутність етноцентристського мислення – це заперечення, ізоляція як засоби збереження власного етносу; етнорелятивістського – припущення, що поведінку людини можна зрозуміти, порівнюючи конкретні ситуації, де стандарти правильності не можуть бути остаточними і вимагають індивідуального підходу, а культурні відмінності сприймаються як об'єктивна необхідність, де людина може тимчасово діяти відповідно до вимог чужої культури, не відчуваючи загрози цінностям своєї власної культури.

М. Беннетт бачить розв'язання проблеми підготовки до міжкультурної взаємодії в розвитку чуйності особистості, толерантності [15]. Вимога іншомовної компетентності в освіті дорослих – це сукупність таких компонентів, як компетенції лінгвістичного рівня, компетенції соціолінгвістичного рівня й компетенції прагматичного рівня [16]. Володіння лінгвістичним рівнем передбачає знання лексики, граматики, навичок читання, говоріння. Вивчення іноземних мов у минулому ставило за мету оволодіння лінгвістичним рівнем, тоді як соціолінгвістичний і прагматичний рівні залишалися не активованими. Вимоги до освіти дорослих нині, навпаки, визначають соціолінгвістичний і прагматичний рівні як пріоритетні, які дозволяють спеціалісту, що ними володіє, реалізовувати професійні цілі, правильно добирати манеру ведення діалогу, мотивувати співрозмовника на прийняття необхідних рішень. Йде мова не про те, як багато іноземних лексичних одиниць ви знаєте, а наскільки вміло особистість уміє їх застосувати на практиці.

Н. Сура наголошує, що іншомовна професійно-орієнтована комунікація – процес, у межах якого здійснюється потенційна здатність комунікантів реалізувати обмін інформацією іноземною мовою, а також самостійно здійснювати пошук, накопичення й розширення обсягу професійно значущих знань у процесі природного іншомовного професійно орієнтованого спілкування з зарубіжними фахівцями [17].

У методах навчання проголошується пріоритет особистої мотивації, критичного мислення і вміння вчитися. Тенденції розвитку сучасної освіти дорослих пов'язані передусім із посиленням її змістового (урізноманітнення форм, методів навчання) й організаційного (збільшення мережі закладів) відокремлення від традиційної освіти.

Курси іноземних мов, які пропонують приватні та державні установи, не враховують вікових особливостей дорослого учня, сформована професійна особистість якого вимагає постійного проведення паралелей між новим матеріалом і можливостями його застосування у професійному житті. Підготовка і перепідготовка значних груп дорослого населення спонукає до організації їхнього навчання і перенавчання на наукових засадах з урахуванням принципів андрагогіки. Освіта дорослих спрямовується на формування нових рис особистості, а не просто подачу нової інформації. Основою організації навчального процесу дорослих є інтерактивний діалог.

Аналіз методичної й наукової літератури засвідчує, що існує об'єктивна необхідність використання інноваційних підходів, технологій, форм і методів навчання, що зорієнтовані на розвиток іншомовної компетентності. У цьому контексті високою є ефективність медіапедагогіки та дистанційного навчання. Проте виникає психологічний бар'єр, з яким зіштовхуються ті, хто звик вчитися новому лише за допомогою книг і зошитів. Практика міжнародних екзаменів з іноземної мови активно спрямовує на медіакультурну компетентність. Типовими завданнями екзаменаційного листа є: прохання висловити власну думку на прочитану Інтернет-статтю, теленовину, замітку в газеті; написати лист-відгук редактору журналу. Творчий потенціал особистості перевіряється на основі завдань, що діагностують уміння вести діалог, відстоювати свою точку зору, висловлюватися «за» і «проти» запропонованих ідей. Логічне мислення є однією з найнеобхідніших навичок під час такого тестування: прохання визначити правильний хронологічний порядок розвитку типових соціальних ситуацій; вибрати правильний варіант відповіді за змістом тексту, який дуже подібний до двох чи трьох супровідних, проте з певною логічною нюансованістю. Міжнародні тести з іноземної мови, зокрема англійської, – це показник вимог, які висуваються до успішного учасника глобального соціально-економічного простору, критерій необхідних навичок, які вимагає сучасний соціум.

Нині виникають суперечності: між потребою у фахівцях, які здатні ефективно здійснювати професійну діяльність на міжнародному рівні, та відсутністю цілісного, системного, інформаційного й організаційного забезпечення фахової підготовки; між багатогранністю професійної підготовки та вимогою інтегрованого особистісного становлення майбутніх фахівців; між необхідністю інтенсивного іншомовного спілкування та обмеженістю способів формування іншомовної компетентності [18].

Обмеженість способів формування іншомовної компетентності в Україні спричинена поки що недостатнім фінансуванням програм іншомовного стажування, під час яких людина отримує нагоду перебувати у країні, мову якої вивчає, спілкуватися з носіями мови. Багато сучасних мовних шкіл компенсують відсутність такої практики методикою рольової гри, організовуючи заняття поза межами студентської аудиторії. Наприклад, «Здійснення покупок в магазині/супермаркеті» відбувається в максимально наближених для цього умовах, результатом чого є подолання психологічного бар'єру, страху незнання чогось під час безпосереднього контакту з іншими людьми. Програми вищої школи і освіти дорослих не мають чітко розроблених методик таких позааудиторних занять, виділяють на них зовсім мало годин, прирівнюючи їх до додаткових та «по бажанню» уроків-екскурсій. Освіта дорослих має на меті формування практичних навичок спілкування, тому такі уроки-практикуми повинні бути включені до обов'язкової програми.

Проблемою сьогодення в Україні стає оновлення змісту іншомовної освіти відповідно до вимог документів Ради Європи, загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, «Європейського мовного портфелю» (2002 р.). Нова мовна політика потребує сучасних підходів до розширення професійної іншомовної компетентності. Неможливо навчити юриста, менеджера, педагога, лікаря професійній іноземній лексиці, залишаючи його пасивним учасником навчального процесу. Уважаємо за доцільне, при відсутності безпосереднього професійного середовища, створювати штучні умови, у яких фахівець має змогу практикувати типові професійні ситуації.

Основними завданнями, що постають перед освітою дорослих нині є такі: гуманізація іншомовної освіти, зміна традиційних методик на більш ефективні, розвиток міждержавного інформаційного обміну в сфері освіти дорослих; підвищення професійної компетентності; розширення міждержавного інформаційного обміну в сфері світи дорослих; забезпечення визнання кваліфікації, що набута в системі освіти дорослих, і мобільності трудових ресурсів [19]. Відбувається орієнтація освіти дорослих на загальнолюдські цінності та ідеали гуманізму; неперервність і практичність; доступність; взаємодія і партнерство державних органів, недержавних і суспільних організацій; урахування специфіки освітніх потреб різних категорій дорослого населення; державна підтримка освіти дорослих. Збільшуються інвестиції в людські ресурси, що мають на меті підняти престиж і позначити пріоритет найважливішого для Європи надбання – людей.

Висновки та перспективи подальших розвідок. На основі висвітленого матеріалу робимо висновок про те, що іншомовна освіта дорослих вимагає дотримання певних принципів формування змісту навчального процесу, а саме: принцип наслідування – використання досвіду набутого людиною раніше; принцип андрагогічності – центральним об'єктом навчального процесу стає не педагог, а студент/слухач; принцип індивідуальності – підбір та варіювання методик у залежності від професійної спеціалізації студента; принцип практичності – формування мотивації через демонстрацію ефективності нових навичок під час соціальної активності; принцип адаптивності – сприяння адаптації студента до вимог і реалій сучасних соціальних процесів, ознайомлення його з новими тенденціями розвитку суспільства.

Основними функціями освіти дорослих є: адаптація до нових вимог професійного середовища; розвиток особистості, сприяння набуттю нею нового досвіду; навчання оперувати інформативною базою та використовувати це у професійній діяльності; формування навичок прогнозування і використання набутих знань для досягнення поставлених цілей; навчання комунікабельності задля обміну професійним досвідом з іноземними колегами, партнерами; мотивація й стимулювання ідеї безперервного самовдосконалення з метою комфортного перебування в сучасному соціумі.

Перспективами подальших досліджень можуть бути дидактичні засади освіти дорослих в європейських країнах, забезпечення мотивації щодо вивчення іноземної мови.

Список використаної літератури

1. Білан Н. Застосування інноваційних технологій у процесі формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх аграрників / Н. Білан // Молодь і ринок. – 2015. – № 3. – С. 134–139.
2. Ващилю О. Формування іншомовної професійно-орієнтованої комунікативної компетентності в говорінні студентів магістратури технічних спеціальностей / О. Ващилю // Молодь і ринок. – 2014. – № 6. – С. 107–112.
3. Дівінська Н. Інтерактивні технології навчання у формуванні іншомовної компетентності студентів мистецьких ВНЗ / Н. Дівінська // Вища освіта України. – 2012. – № 2. – С. 62–67.
4. Превознюк Н. М. Структура іншомовної професійно-ділової комунікативної компетентності майбутніх економістів / Н. М. Превознюк // Наука і освіта. – 2013. – № 1/2. – С. 197–201.
5. Демченко Д. І. Формування професійної іншомовної компетентності майбутніх юристів у фаховій підготовці : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Д. І. Демченко; Харк. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2010. – 20 с.
6. Іовенко О. Іншомовна компетентність студентів факультетів міжнародних відносин: основні складові та їхнє поетапне засвоєння [Електронний ресурс] / О. Іовенко, І. Ничка // Вісник Львівського університету. Серія : Міжнародні відносини. – 2013. – Вип. 32. – С. 228–233. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Mv_2013_32_31
7. Корольова Т. Іншомовна компетентність студента-медика [Електронний ресурс] / Т. Корольова // Імідж сучасного педагога. – 2013. – № 5. – С. 48–50. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/isp_2013_5_16
8. Кремень В. Г. Українська освіта в добу глобалізації / В. Г. Кремень // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2002. – № 6. – С. 4–12.
9. Сорокіна Н. В. Професійна іншомовна компетентність майбутніх філологів у системі ключових освітніх компетенцій / Н. В. Сорокіна // Вісн. Житомир. держ. ун-ту ім. І. Франка. – 2009. – Вип. 49. – С. 81–84.
10. Ставицька І. В. Іншомовна компетентність : місце дефініції у термінологічному полі сучасних наукових суджень [Електронний ресурс] / І. В. Ставицька // Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології. – 2013. – № 4. – С. 280–286.
11. Хоменко О. Іншомовна підготовка як невід'ємний складник вищої освіти в умовах глобалізації та інформатизації суспільства / О. Хоменко // Вища освіта України. – 2012. – № 2. – С. 55–61.
12. Knowles, M. S. (1980). *The Modern Practice of Adult Education. From Pedagogy to Andragogy*. Chicago
13. Нечипорук О. В. Іншомовна компетентність як передумова професійного розвитку педагога / О. В. Нечипорук // Пед. пошук. – 2014. – № 2. – С. 16–18.
14. Осадчий В. В. Професійна підготовка майбутніх учителів засобами інформаційно-комунікаційних технологій : зарубіжний досвід / В. В. Осадчий // Неперерв. проф. освіта : теорія і практика. – 2012. – № 3/4. – С. 80–86.
15. Bennett, M. J. (1998). *Intercultural Communication: A Current Perspective*. [Electronic recourse] // Yarmouth, ME: Intercultural Press. Retrieved from http://www.mairstudents.info/intercultural_communication.pdf
16. Секрет І. В. Іншомовна професійна компетентність: проблема визначення / І. В. Секрет // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки). – Бердянськ : БДПУ, 2010. – № 2. – 312 с.
17. Сура Н. А. Іншомовна професійна компетентність: головні принципи та компоненти процесу навчання професійно орієнтованого спілкування / Н. А. Сура // Вісник Луганськ. держ. пед. ун-ту ім. Т. Г. Шевченка. – 2003. – № 4 (60). – С. 190–192.
18. Петрова А. Особливості формування іншомовної компетентності студентів у вищому навчальному закладі / А. Петрова // Рідна шк. – 2012. – № 6. – С. 48–52.
19. Лук'янова Л. Б. Концептуальні положення освіти дорослих : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: 15.07.2016 <http://www.rusnauka.com/7_NND_2009/Pedagogica/43099/doc/htm>.

References

1. Bilan, N. (2015). The use of innovative technologies in the formation of foreign language communicative competence of future agrarians. *Molod i rynek (Youth and market)*, 3, 134–139 (in Ukr.)
2. Vashchylo, O. (2014). Formation of professionally oriented foreign language communicative competence of Master students of technical specialties. *Molod i rynek (Youth and market)*, 6, 107–112 (in Ukr.)
3. Divinska, N. (2012). Interactive learning technologies in shaping the foreign language competence of students at art universities. *Vyshcha osvita Ukrainy (Higher education of Ukraine)*, 2, 62–67 (in Ukr.)
4. Perevozniuk, N.M. (2013). The structure of foreign language professional business communicative competence of future economists. *Nauka i osvita (Science and education)*, 1/2, 197–201 (in Ukr.)
5. Demchenko, D.I. (2010). *Formation of professional foreign language competence of lawyers in professional training*. (Doctoral dissertation). Kharkiv: H.S. Scovoroda Kharkiv National Pedagogical University (in Ukr.)
6. Iovenko, O., & Nychka, I. (2013). Foreign language competence of international relations faculty students: the basic components and their gradual assimilation. *Visnyk Lvivskoho universytetu. Seriya : Mizhnarodni vidnosyny. (Bulletin of Lviv University. Series: International relations)*, 32, 228–233. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/VLNU_Mv_2013_32_31 (in Ukr.)

7. Korolova, T. (2013). Foreign language competence of medical student. *Imidzh suchasnoho pedahoha (The image of modern teacher)*, 5, 48-50. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/isp_2013_5_16 (in Ukr.)
8. Kremen, V.H. (2002). Ukrainian education in the age of globalization. *Dyrektor shkoly, litseiu, himnazii (Director of schools, lyceums, gymnasiums)*, 6, 4-12 (in Ukr.)
9. Sorokina, N.V. (2009). Professional foreign language competence of future philologists in system of key educational competencies. *Visnyk Zhytomyrskoho derzhavnoho universytetu imeni Ivana Franka (Journal of Ivan Franko Zhytomyr State University)*, 49, 81-84 (in Ukr.)
10. Stavyska, I.V. (2013). Foreign language competence: the place of the term definition in modern scientific judgments. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii (Teaching science: theory, history, innovative technologies)*, 4, 280-286. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2013_4_36 (in Ukr.)
11. Khomenko, O. (2012). Foreign language training as an essential component of higher education in the context of globalization and society informatization. *Vyshcha osvita Ukrainy (Higher education of Ukraine)*, 2, 55-61 (in Ukr.)
12. Knowles, M. S. (1980). *The Modern Practice of Adult Education. From Pedagogy to Andragogy*. New York. Retrieved from https://www.lindenwood.edu/education/andragogy/andragogy/2011/Knowles_1980.pdf (in Eng.)
13. Nechyporuk, O.V. (2014). Foreign language competence as a prerequisite for professional development of teachers. *Pedahohichni poshuk (Pedagogic search)*, 2, 16-18 (in Ukr.)
14. Osadchyi, V.V. (2012). Professional training of future teachers by means of information and communication technologies: international experience. *Neperervna profesiina osvita: teoriia i praktyka (Continuing professional education: Theory and Practice)*, 3/4, 80-86 (in Ukr.)
15. Bennett, M.J. (1998). *Intercultural Communication: A Current Perspective*. Yarmouth, ME: Intercultural Press. Retrieved from http://www.mairstudents.info/intercultural_communication.pdf (in Eng.)
16. Sekret, I. V. (2010). *Foreign language professional competence: definition problem*. Berdiansk: Pedahohichni nauky, 2 (in Ukr.)
17. Sura, N.A. (2003). Foreign language professional competence: basic principles and components of the professionally oriented communication learning process. *Visnyk Luhanskoho derzhavnoho pedahohfchnoho universytetu imeni T. H. Shevchenka (Bulletin of Taras Shevchenko Lugansk State Pedagogical University)*, 4(60), 190-192 (in Ukr.)
18. Petrova, A. (2012). Features of foreign language competence formation among higher education students. *Ridna Shkola (Native school)*, 6, 48-52 (in Ukr.)
19. Lukianova, L. B. (2016). *Conceptual principles of adult education*. Retrieved from http://www.rusnauka.com/7_NND_2009/Pedagogica/43099/doc/htm (in Ukr.)

Abstract. Feltsan I. M. Adults foreign language study: the content aspect.

Introduction. Within the context of community globalization much attention is paid to the study of foreign language competence formative features which would make operation of the individual in modern society more efficient and comfortable. Humanizing education is a key issue of adult education practice, it adjusts the content and methods of teaching a foreign language to the society demands.

Purpose. The aim of the presented research is to explain the necessity of foreign language study content change. Humanistic individual approach assigns a central role in the learning process, as it is guided by psycho-physiological principles, possibilities of storing and operating the information received by individual.

Results. During the research it has been found out that one of the main problems of foreign language education for adults in our country is the lack of updated and adapted for adult student educational content which might become a motivational key to teaching adults and could help form new professional skills faster and more effectively than those used in past.

There's much evidence of foreign language practicality lack among the High School gradulators, who show quite low level of competence in this field. Thus, managers, lawyers, engineers, medicine workers need to apply for courses which could help them upgrade their knowledge for the purpose of international cooperation.

The old methods turn out to be not sufficient for new competence formation as they have lack of flexibility for those who are already formed specialists, or are at age which demands certain psychological approach different from that used for secondary school pupils.

Originality. There's a great labor demand for specialists who can show the cross-cultural awareness these days. State and private organizations require those foreign language skills which could facilitate international cooperation. Still, foreign language educational content doesn't assure knowledge of such competences, being concentrated on lexis and grammar predominantly. The humanistic approach to study process would be able to solve the problem. It should be stressed that system of adult education needs new methods of language acquisition, new types of exercises and testing.

The international examinations in foreign language mastery have a specific testing approach that checks not only good grammar, lexis, or comprehension but also level of interpersonal emotional intellect. It is made through the means of «Express your point of view» tasks, «For and Against» quizzes, «Put in logic order the development of a particular situation» exercises etc. Sometimes, it's quite difficult for an adult person with a different learning experience from the past to adjust to new study realities, which demand new approach to foreign language self-esteem.

Conclusion. *Taking into account the above mentioned, we may come to conclusion that pedagogue at this stage should take place of friend, advisor who would explain the gap between the past experience and present society demands. The educational curriculum should change its content to make all those who upgrade or newly form their language skills feel themselves active participants of practical educational process not just a passive listeners. The new creative approach should be made through implementing role plays, outside class practice at places connected to the topic under study, round tables where students can share their views and problematic issues – this would help them afterwards when they pass international examinations.*

Modern world runs under global cultural and economic processes of interchange. Those specialists who obtained their degrees in 1980-90-s have the necessity in self-development and upgrading of their skills, and foreign language competence is one of the priorities of this process. Still, there's no content adjustment in Ukrainian educational programs for such students and they are much the same as secondary school ones, at times when an adult person needs a completely different teaching approach, set of profession-oriented goals, and age-regulated methods.

Key words: *adult education; foreign language competence; education content; motivation; bilingual communication; content formative principles; «lifelong education»; globalization; pedagogue-
andragogue.*

*Одержано редакцією 01.09.2016
Прийнято до публікації 07.09.2016*

УДК 37(477)(092)

Шпак Валентина Павлівна,
доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри початкової освіти,
Черкаський національний університет
імені Богдана Хмельницького, Україна

ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ВИХОВАННЯ КОЛЕКТИВУ В ДОСВІДІ АВТОРСЬКОЇ ШКОЛИ О. А. ЗАХАРЕНКА

Анотація. *Обґрунтовано концептуальні положення й цільові орієнтації технології виховання колективу в досвіді авторської школи О. А. Захаренка. Проаналізовано особливості змісту і методики даної технології. Показано можливості використання даної технології для організації виховного процесу в сучасній початковій школі.*

Ключові слова: *авторська школа; О. А. Захаренко; технологія виховання колективу; дитячий колектив; концептуальні положення; цільові орієнтації; особливості змісту; особливості методики.*

Постановка проблеми. Реформаційні процеси, що наразі відбуваються в загальноосвітній школі, зокрема її початковій ланці, докладно представлені у проекті Концепції «Нова школа: простір освітніх можливостей» [1]. У цьому програмному документі чітко виокремлено 10 ключових компетентностей, серед яких у контексті нашого дослідження заслуговують на особливу увагу соціальна і громадянська компетентності, тобто «усі форми поведінки, які потрібні для ефективної та конструктивної участі у громадському житті, в сім'ї, на роботі. Уміння працювати з іншими на результат,